

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

Autoritate de stat autonomă

București, Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, et. 2,
tel/fax. +40-21-3126578, e-mail: support@cncd.org.ro

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA NR. 164 din data de 24.02.2016

Dosar nr. 503/2015

Petiția nr. 5576/27.08.2015

Petent: Dogan Media Internațional S.A.

Reclamat: .....-Antena TV Group S.A

Obiect: afirmații religioase cu privire la religia musulmană a administratorilor postului Kanal D.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petenților.

I.1.1 Dogan Media Internațional S.A, prin reprezentant legal

I.1.2 Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

I.1.3 ....-Antena TV Group S.A.

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1 Petentul susține că reclamatul, în cadrul ediției emisiunii pe care o moderează „*Un Show Păcătos*” a făcut o afirmație discriminatorie, la adresa administratorilor postului de televiziune Kanal D, afirmând faptul că: “ *nu au Dumnezeu!*” și că sunt în stare de a face orice pentru rating. Petentul afirmă că reclamatul știa că reprezentanții postului Kanal D sunt de religie musulmană.

III. Procedura de citare

3.1 Prin adresele înregistrate cu nr. 5576.17.09.2015, a fost citat *Dogan Media Internațional S.A.*, în calitate de petent, pentru data de 20.10.2015. Procedură legal îndeplinită.

3.2 Prin adresele înregistrate cu nr.6002.17.09.2015, a fost citat domnul, în calitate de reclamat, pentru data de 20.10.2015. Procedură legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

Susținerile petentului

4.1 Petentul susține că partea reclamată a făcut o serie de declarații cu caracter discriminatoriu cu privire la religia musulmană a acționarilor și a

administratorilor societății Dogan Media International S.A., încălcând dreptul la demnitate al acestora, precum și al tuturor celorlalte persoane de religie musulmană. Respectiv, în cadrul ediției emisiunii „*Un Show Păcătos*” (moderată de reclamat și difuzată de postul de televiziune Antena 1, deținut de Antena TV Group S.A.), din data de 21 aprilie 2015, a fost dezbătut subiectul decesului d-nei, mama d-nei.” În timpul emisiunii televizate, reclamatul a susținut că moartea d-nei a fost provocată de domnul (realizator al show-ului de televiziune *WOWBiz*, difuzat de postul de televiziune Kanal D). Petenții au mai fost acuzați de partea reclamată de faptul că, prin emisunea realizată de aceasta, se urmărește doar “interesul de a realiza o audiență cât mai mare pentru show-ul de televiziune *WOWBiz*”, “...în acest context, pentru a contura imaginea imorală și negativă a reprezentanților postului de televiziune Kanal D, reclamatul a afirmat în sens peiorativ că reprezentanții postului de televiziune Kanal D „*nu au Dumnezeu*”. “În acest sens, considerăm că reclamatul a făcut trimitere directă, în mod discriminatoriu, la religia acționarilor și administratorilor subscrisei care cred în Allah (respectiv persoanele de religie musulmană)”.

4.2 Petentul, prin afirmația făcută într-o emisiune televizată de către reclamat consideră că a fost discriminat pe criteriul religios, creându-i-se un cadru intimidant, ostil și degradant. “...obiectivul urmărit de reclamat, în mod evident, nu au avut scopul de a informa publicul, acestea reprezentând opinia personală a acestuia. Astfel, prin declarațiile făcute, reclamatul a depășit sfera caracterului informativ care prezintă interes pentru opinia publică și a limitelor libertății de exprimare, aducând atingere demnității persoanelor vizate de respectivele declarații. Referirile tendențioase la religia persoanelor în cauză sunt de natură a produce grave consecințe morale asupra acestora și a tuturor persoanelor care aparțin religiei musulmane”.

Susținerile părții reclamate

4.3 Partea reclamată susține că într-o serie de emisiuni din cadrul emisiunii „*Un Show Păcătos*” a fost dezbătut un conflict deschis dintre cele două persoane, d-na și d-na. “...în acest context, în cadrul emisiunii *Un show păcătos, realizată de postul TV Kanal D*, am comentat modul de realizare a emisiunilor, având în vedere starea de sănătate precară a uneia dintre subiecte. De altfel, în cadrul emisiunilor din datele de 21 și 22.04.2015, am explicat publicului că am avut în vedere faptul că d-na M.Z. era internată în spital încă din luna ianuarie, iar medicul care a avut-o în îngrijire pe aceasta a declarat în presă că: *în condiții de stres este mai greu să te vindeci este afectat și sistemul imunitar, imunitatea scade și reacțiile pozitive ale organismului se micșorează, se limitează*”.

4.4 Partea reclamată susține că postul de televiziune a încurajat comportamentul unuia dintre subiecții emisiunii tv, urmărind în exclusivitate un subiect considerat senzațional de aceștia și exemplifică prin titlurile emisiunilor care au fost postate: “*înțepături înainte de marea negociere! cine-nvinge, cine pierde?*”, “*după 3 luni, ..., în vizită la mama ei!*”, “*întâlnire cu scânteii!*”.

4.5 Partea reclamată redă în punctul său de vedere dialogul purtat pe seama subiectului, în emisiunea sa cu o altă persoană participantă la emisiune, domnul;
: “...a crăpat femeia, când zici că ești lider, bă arată ceva, fă ceva să te creadă lumea! Dar mă rog, ăștia fără Dumnezeu...”.

: “Allah.”

: “Cei care cred în Allah sunt fără Dumnezeu, nu?”.

: “Sunt fără da, au alt... e al lor, dar nu e așa...”

: “Bine, adică au alt Dumnezeu...”.

: “Vorbesc altă limbă cum ar veni.”

: “Au alt Dumnezeu, ei zic de noi că suntem fără Dumezeu.”

4.6 Recalamatul consideră că din analiza dialogului din care petenta a extras afirmațiile pe care le reclamă ca fiind discriminatorii, nu a afirmat despre reprezentanții postului de televiziune Kanal D, ori despre persoanele de etnie musulmană că ar fi *“fără Dumnezeu”*. “Din cadrul dialogului reiese în mod clar că sensul pe care l-am avut în vedere și pe care l-am exprimat în mod cât se poate de clar, a fost acela al credinței într-o altă entitate supremă: *au alt Dumnezeu*. Afirmarea acestei diferențe nu este în sine peiorativă și nici sensul pe care subsemnatul l-am folosit nu este unul peiorativ. Subsemnatul am avut în vedere modul atipic în care petenta a abordat în cadrul emisiunilor sale subiectul pe care l-am descris mai sus, în contextul stării de sănătate mai mult decât precară a d-nei..... și că, una din justificările posibile am enunțat-o și pe aceea privind diferențele de natură religioasă”. “Dacă o asemenea abordare poate să fie considerată ca lipsită de fundament, ea în niciun caz nu poate fi însă considerată discriminatorie, întrucât subsemnatul nu am avut ca scop să afectez negativ drepturile unor persoane și în niciun caz efectul dialogului mai sus redat, nu a fost acela de creare a unei atmosfere de intimidare, ostile sau degradante. În cadrul afirmațiilor mele nu se regăsește niciun verdict la adresa persoanelor de religie musulmană, nu se regăsește niciun îndemn adresat persoanelor de religie creștină prin care, să se urmărească transmiterea unei idei de schimbare a comportamentului său de adoptare a unei anume atitudini la adresa persoanelor de religie musulmană”.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1 Colegiul director reține că la data de 21 aprilie, în cadrul ediției emisiunii „*Un Show Păcătos*”, difuzată pe postul de televiziune Antena 1, partea reclamată, în calitate de moderador, a purtat următorul dialog cu un invitat:

(partea reclamată): “...a crăpat femeia, când zici că ești lider, bă arată ceva, fă ceva să te creadă lumea! Dar mă rog, ăștia fără Dumnezeu...”.

. : "Allah".

. : "Cei care cred în Allah sunt fără Dumnezeu, nu?"

. : "Sunt fără da, au alt... e al lor, dar nu e așa...".

. : "Bine, adică au alt Dumnezeu...".

. : "Vorbesc altă limbă cum ar veni".

. : "Au alt Dumnezeu, ei zic de noi că suntem fără Dumezeu".

Dialogul a avut loc pe fondul comentariilor legate de un subiect modern, ultimele zile de viață și decesul unei persoane din lumea mondenă. Partea reclamată a criticat atitudinea unui post de televiziune concurent în relatarea evenimentelor legate de subiectul din lumea mondenă. În cadrul acestor critici partea reclamată a făcut trimitere la presupusa apartenență religioasă a proprietarilor postului de televiziune concurent. Pe piața mass-media este de notorietate faptul că proprietarul postului de televiziune concurent, petent în cauză, este o persoană juridică privată de naționalitate turcă. Pornind de la această informație, partea reclamată și-a formulat criticile față de partea petentă pe baza unei presupuse apartenențe religioase a proprietarului postului de televiziune.

5.2 În soluționarea prezentei petiții apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

➤ art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;

➤ art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;

➤ art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și

sanționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

5.3 Libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.

În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept, „acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică. (CEDO, *Lingens c. Austriei*, nr. 9815/82, hotărârea din 08.07.1986). Libertatea de exprimare nu este însă un drept absolut și comportă limitări în situații expres prevăzute de lege. În acest sens, este relevantă practica Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg în aplicarea art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită de o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoii imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (Corneliu Bârsan, *Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole*, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.) Protecția demnității umane este una dintre valorile protejate în raport cu libertatea de exprimare. Libertatea de exprimare este susținută până la limita în care încalcă un alt drept fundamental într-o măsură atât de gravă, încât dreptul la libertate de exprimare devine secundar. Libertatea de exprimare acoperă și declarațiile jignitoare până la momentul la care acestea nu conduc la incitare violentă (*Surek și Ozdemri vs. Turcia*, *Karatas vs. Turcia*, *Oberschlick-Austria și Nilse – Johnsen vs. Norvegia – CEDO*).

5.4 Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportat la declarația reclamatului obiect al prezentei petiții. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și în consecință se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

5.5 Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie

- să fie prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- să urmărească un scop legitim,
- să fie necesară într-o societate democratică și
- să fie proporțională cu scopul urmărit (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Prima cerință, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de

art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciam că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare, se urmărește protejarea demnității umane și a drepturilor morale ale femeilor din România.

Protecția demnității unei persoane aparținând unei anumite categorii constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter, incitare la ură pe criteriul apartenenței religioase, ori
- un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane, legat de apartenența acestora – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

Suntem în prezența unui comportament manifestat în public, o emisiune mondenă la un post de televiziune cu acoperire națională.

5.6 Din susțineri reiese faptul că, declarația a fost realizată în contextul unui comentariu cu privire la prezentarea de către petentă, televiziune concurentă, a unui subiect de interes monden. În opinia părții reclamante postul de televiziune concurent nu a avut o atitudine etică în relatarea subiectului monden. Aceste aspecte însă nu conduc la concluzia existenței un comportament care a avut ca scop sau a vizat crearea unei atmosfere ostile, degradante și umilitoare la adresa tuturor persoanelor de religie musulmană, în general.

Constatăm că nu există niciun element de incitare împotriva musulmanilor, nu suntem în prezența unui “pericol evident și prezent” (clear and present danger), existând posibilitatea de reacție publică la adresa declarațiilor părții reclamante. Considerăm, că **într-o societate democratică nu se impune măsura limitării libertății de exprimare în acest caz.**

Faptele sesizate nu depășesc limitele libertății de exprimare, nu constituie fapte de discriminare pe criteriul de gen, în sensul în care se impune constatarea unei contravenții și aplicarea unei sancțiuni contravenționale ca instrument juridic.

5.7 Există o lipsă de rigoare în dialogul părții reclamante, dar reținem că aceste declarații au avut loc în cadrul unei emisiuni care tratează subiecte mondene, derapajele de acest gen nu pot fi corectate prin limitarea libertății de exprimare și prin aplicarea unor sancțiuni contravenționale. Consiliul se delimitează de astfel de exprimări, dar nu consideră necesară limitarea libertății de exprimare prin ingerința statului.

Reprezentanții mass-media au obligația să își aleagă forme adecvate de exprimare, astfel încât prin declarațiile publice să evite comentarii interpretabile și care pot răspândi și conduce la creșterea intoleranței.

5.8 Raportat la **conținutul declarației** constatăm că nu există o incitare la ură sau crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare la adresa persoanelor de religie musulmană, declarația exprimând diferențele de percepție reciprocă dintre cele două religii, diferențe ce există în mentalul comun.

5.9 Raportat la subiectul pus în dezbatere, Colegiul director constată că raportarea la presupusa religie a proprietarilor postului de televiziune nu era necesară și recomandă pe viitor reținere în astfel de comentarii.

Pentru considerentele de mai sus, Colegiul director, cu 3 voturi pentru și 5 voturi împotriva, decide că faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată, și se încadrează în limitele libertății de exprimare.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitatea de voturi ale membrilor prezenți la ședință.

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate, nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată, și se încadrează în limitele libertății de exprimare (3 voturi pentru și 5 voturi împotriva) .

2. Se va răspunde părților în sensul celor hotărâte.

3. O copie a hotărârii se va transmite părților.

a) Dogan Media Internațional S.A, prin reprezentant legal

b) -Antena TV Group S.A,

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.**

Membrii Colegiului director prezenți la ședință:

ASZTALOS CSABA FERENC– Membru

BERTZI THEODORA – Membru

DINCĂ ILIE – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru

ISTVAN HALLER – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

MANOLE FLORIN– Membru

Întocmit R O, Consilier SACD

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

Opinie separată exprimată de Haller István și Jura Cristian:

6.0 În fapt constatăm că în cadrul ediției emisiunii „*Un Show Păcătos*” din data de 21 aprilie 2015 s-a afirmat despre cei de religie musulmană că sunt fără Dumnezeu („*Cei care cred în Allah sunt fără Dumnezeu, nu?*”), respectiv „*au alt Dumnezeu*”. În limba română termenul de „om fără Dumnezeu” se folosește la oameni imorali. Din contextul discuțiilor reiese clar că persoanele aparținând religiei musulmane sunt considerate a fi persoane imorale din cauza faptului că ar fi lipsiți de Dumnezeu sau pentru că ar avea un alt Dumnezeu. Deși nu are relevanță în soluționarea cauzei, trebuie arătat faptul că Allah înseamnă în arabă Dumnezeu, musulmanii nu au un alt Dumnezeu decât acel unic Dumnezeu al cărui profeti au fost Abraham, Moise și alții, inclusiv Isus, cu diferența că persoanele de religie musulmană îl consideră pe Mahomed ultimul profet al lui Dumnezeu, el fiind pecetea profetilor (ultimul profet trimis de Dumnezeu).

O.S. 5.2. **Ordonanța de Guvern nr. 137/2000 privind combaterea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată (în continuare **O.G. nr. 137/2000**) la art. 2 alin. 1 prevede: „*Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.*”

6.1 Astfel se poate considera discriminare

- o diferențiere
- bazată pe un criteriu
- care atinge un drept.

6.2 În conformitate cu jurisprudența CEDO în domeniu, diferența de tratament devine discriminare atunci când se induc distincții între situații analoge și comparabile fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Instanța europeană a decis în mod constant că pentru ca o asemenea încălcare să se producă „*trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoge sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nici o justificare obiectivă sau rezonabilă*”. CEDO a apreciat prin jurisprudența sa, că statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații analoge sau comparabile sunt de natură să justifice distincțiile de tratament juridic aplicate (ex.: **Fredin împotriva Suediei**, 18 februarie 1991; **Hoffman împotriva**

Austriei, 23 iunie 1993, **Spadea și Scalabrino împotriva Italiei**, 28 septembrie 1995, **Stubbings și alții împotriva Regatului Unit**, 22 octombrie 1996).

6.3 Constatăm că există o diferențiere, afirmația pune în contradicție musulmanii, fără Dumnezeu și cu un comportament imoral, respectiv creștinii, cu Dumnezeu și cu un comportament moral.

6.4 Criteriul de diferențiere este cel al religie. Dreptul restrâns este dreptul la demnitate, garantat de **Constituția României**.

6.5 În concluzie, sunt incidente prevederile art. 2 alin. 1 a **O.G. nr. 137/2000**, republicată. Afirmațiile care fac obiectul petiției crează o deosebire pe bază de religie care are ca efect restrângerea exercitării, în condiții de egalitate, a dreptului la demnitate. De fapt, această incidență nu este negată nici de opinia majoritară.

6.6 Conform art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**, republicată, „*Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.*”

6.7 Se poate constata că afirmațiile au fost făcute în public, și vizează atingerea demnității, crează o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare la adresa tuturor persoanelor de religie musulmană, a unei comunități. Astfel sunt incidente și prevederile art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**. De fapt, această incidență nu este negată nici de opinia majoritară.

6.8 Opinia majoritară se bazează pe de o parte pe susținerea că afirmațiile nu incită la ură, pe de altă parte pe libertatea de exprimare.

6.9 În mod evident art. 15 din **O.G. nr. 137/2000** formulează două teze distincte: incalcă dreptul la demnitate

(1) comportamentul manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională;

(2) crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare.

6.10 Opinia majoritară se oprește doar la prima teză, omițând că legea formulează și o a doua teză. În alte situații, spre exemplu când despre o femeie din politică s-a menționat că este „blondă” (ea și fiind blondă), Colegiul director a constatat încălcarea dreptului la demnitate, arătând că precizarea culorii părului este un tratament degradant, deci aplicând în mod evident a doua teză. Această practică de a interpreta în mod complet diferit art. 15 din **O.G. nr. 137/2000** nu este în beneficiul scopului pentru care există CNCD, și anume combaterea discriminării.

6.11 Având în vedere faptul că opinia majoritară consideră că nu s-a depășit limita libertății de exprimare, vom analiza în continuare limita dintre dreptul la demnitate și libertatea de exprimare, raportându-ne la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) în domeniu, în complexitatea sa, și nu spicuind ceea ce ne convine și omițând ceea ce nu ne convine.

6.12 **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale** (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare: „*Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei,*

protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.” Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”. Totodată art. 17 al **Convenției** interzice abuzul de drept: „*Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.*”

6.13 Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin
  - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
  - calitatea normei juridice, și anume
    - accesibilitatea;
    - precizitatea;
    - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

6.14 În mod evident, orice sancționare a limbajului discriminator, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

6.15 Privind legalitatea restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** promovează respectarea dreptului la demnitate; există și o protejare a dreptului la demnitate prin art. 15 al **Ordonanței de guvern nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare**, republicată, accesibilă (prin publicarea în **Monitorul Oficial al României**), cu sancțiuni evidente.

6.16 Legitimitatea sancționării este dată prin nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei etc.

6.17 Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9

ianie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/i; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 51; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);

- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care ofensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângerii trebuie stabilite în mod convingător (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/ii; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39/i; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27);
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care ofensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (**OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr.

- 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);
- d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (**OTTO-PREMIER-INGRATER împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58);
- e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (**SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 63; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 60; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 42)
- f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (**GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40);
- g) art. 17 al **Convenției** previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupuri este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (**GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **OHENSBERGER împotriva AUSTRIEI**, nr. 21318/93, 2 septembrie 1994);
- h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este compatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (**WITZSCH împotriva GERMANIEI**, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);
- i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al **Convenției** (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 41);
- j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (**NORWOOD împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004, **IVANOV împotriva RUSIEI**, nr. 35222/04, 20 februarie 2007);
- k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72,

7 decembrie 1976, § 49; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 39; **OTTO-PREMIER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 53; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și nr. 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/iii; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/ii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 53; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 53; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 71; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 29-30; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 38);

- l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/iii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 50; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporțională cu scopul legitim urmărit (**OTTO-PREMIER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);
- m) **Convenția** nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni

privată, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (**CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 54; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 60; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 61; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 57; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 46; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 62; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 40; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 52; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 70; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 28);

- n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanți ai unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (**CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46);
- o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (**INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53)
- p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **DE HAES și GIJSELS împotriva BELGIEI**, nr. 19983/92, 24 februarie 1997, § 37; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 59; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 55; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8

- 16 iulie 1999, § 44; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 41);
- q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (**CUMPĂNĂ și MAZĂRE împotriva ROMÂNIEI**, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115);
- t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (**AHMED și alții împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, § 56).

6.18 În luarea deciziei am ținut cont și de art. 30 al **Constituției României** care asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți:

„(6) *Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.*

(7) *Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.*”

6.19 **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „*Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziaristi etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.*”

6.20 Aplicând principiile CEDO, constatăm următoarele:

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități, astfel în mod obligatoriu trebuie evitate afirmațiile care în mod gratuit ofensează alții fără a contribui la o dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (pct. O.S. 5.20., lit. c) — afirmațiile antimusulmane nu duc la un progres al relațiilor umane, ci, din contră, întăresc stereotipurile negative față de comunitatea musulmanilor, având ca posibil efect discriminarea la școală, la angajare, la accesul la servicii și locuri publice etc.;

- toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar să se sancționeze orice formă de expresii care promovează ura bazată pe intoleranță (pct. O.S. 5.20., lit. f);

- se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă (pct. O.S. 5.20., lit. k) — considerăm că stereotipurile negative la adresa persoanelor musulmane (promovate inclusiv de partea reclamată) arată nevoia publică urgentă.

6.21 O societate care consideră că cei de altă religie sunt persoane imorale este o societate xenofobă. Liderii de opinie, inclusiv presa, ar trebui să-și asume rolul de informare corectă a cetățenilor, nu să folosească stereotipurile negative la adresa unor categorii de persoane în scopul de a obține simpatie și public. Într-un stat nu poate exista democrație până când presa manipulează cetățenii prin populism și nu oferă argumente raționale. Nesancționarea unor atitudini negative la adresa persoanelor de religie musulmană poate duce la propulsarea formațiunilor extremiste, care doresc să elimine tot ceea ce consideră ei că ar fi „străin”. Astfel considerăm că afirmațiile care, la urma urmei, duc la subminarea democrației, nu se bucură de protecția dată de art. 10 al **Convenției europene a drepturilor omului**, cum a constatat în mod repetat și CEDO.

6.22 Prin urmare considerăm că afirmațiile conform cărora cei de religie musulmană sunt fără Dumnezeu („*Cei care cred în Allah sunt fără Dumnezeu, nu?*”), respectiv „*au alt Dumnezeu*”, făcute în cadrul emisiunii „*Un Show Păcătos*” din data de 21 aprilie 2015, reprezintă discriminare conform art. 2 alin. 1 și art. 15 din **O.G. nr. 137/2000**, și nu sunt protejate de art. 10 al **Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale**.

Opinie separată redactată de Haller István

Verificat SCSRP